

LBRIS

We know
books

CAMELIA STROE

I SE
ZICEA
ION




EDITURA
CREATOR
BRAȘOV 2025

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE	· 5
O PLIMBARE CU POVEȘTI	· 13
ÎNCEPUTURI	· 19
RĂZBOIUL DE ACASĂ	· 41
REVERSUL MEDALIEI	· 65
CAMARADERIE	· 83
GELU	· 97
SFÂRȘIT DE CAPITOL	· 113
ÎNTOARCEREA ACASĂ	· 135
REVELAȚIA	· 163

CUVÂNT ÎNAINTE

Nu m-am gândit niciodată la posibilitatea de a scrie o carte. Nu am scris jurnale în copilărie sau în adolescență și nici nu am cochetat vreodată cu arta scrisului, excepție făcând compunerile mele de la orele de literatură, mult laudate, scrise în timpul copilăriei.

Am fost un copil crescut într-un sat de câmpie, nu foarte departe de București, având neșansa pierderii tatălui la o vârstă foarte fragedă, dar care a avut, în schimb, norocul de a avea niște bunici foarte iubitori, cu ceva talente narrative, ce m-au crescut alintându-mă cu tot felul de povești, multe amintiri din copilăria sau viața lor și multe dintre ele inventate. Dar pentru că aveam o dorință nepotolită de a mi se spune mereu povești noi, i-a provocat pe ei să-și transforme întâmplările vieții în povești.

Astfel copilăria mi-a fost legănată în povestiri despre front, despre foamete, despre supraviețuire într-o lume potrivnică, precum și exemple de cum îți poți face singur diverse lucruri de care să te bucuri, atunci când practic nu ai nimic: păpuși din crengi și cârpe, jucării din lemne sau mâncăruri gustoase din ce oferea natura.

Dorința de a scrie aceste rânduri a apărut din marele meu regret că nu l-am filmat niciodată – cu toate că aveam posibilitatea – pe bunicul meu atunci când el ne povestea întâmplările vieții lui din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, la care și el luase parte timp de doi ani. Am realizat acest lucru mult prea târziu când, după ce el trecuse în Lumină, eu încercam să rememorez pentru copiii mei povestirile lui.

Nu o să pot niciodată să-mi șterg din amintire ziua aceea de sâmbăta după-amiază (n.a. – în acea perioadă, săptămâna de lucru era de luni până sâmbătă) când mama mea, învățătoare și Instructor Comandant al Unității de Pionieri de la școala noastră, cum era pe vremea aceea, a organizat o activitate extrașcolară în care a avut loc o întâlnire a pionierilor cu unii dintre veteranii celui de-Al Doilea Război Mondial din satul nostru. Bineînțeles

că aceste activități extrașcolare nu erau agreate de copiii de la acea vreme, deoarece erau în marea lor majoritate doar activități de propagandă comunistă, deloc interesante. Astfel, mama mea se confrunta cu dificultatea captării atenției unui număr de circa 150 de copii care nu erau deloc interesați de ceea ce se întâmpla acolo, care aveau doar obligația să participe la astfel de activități, nu și dorința.

S-a început cu o introducere plictisitoare, obligatorie, în care se raporta câți elevi participau, care erau obiectivele etc., mama prezentându-i apoi pe cei patru veterani de război invitați la acea activitate. După această introducere, le-a cerut fiecăruia dintre ei să ne povestească cum a fost pe front, unde au luptat și prin ce greutateți au trecut acolo. Dar, din păcate, nu a reușit niciunul să povestească mare lucru, deoarece emoțiile aducerii aminte ale acelor vremuri grele le gătuiau vocea; tuturor le jucau ochii în lacrimi, nereușind să spună mai mult decât „A fost greu, măi copii, a fost foarte greu!”.

Activitatea era considerată compromisă atâta timp cât niciunul dintre veteranii invitați nu reușeau să împărtășească copiilor traumatizantele lor experiențe.

Dar în zumzăiala produsă de toți acei copii care deja se plictisiseră, pentru că nu erau la vârsta la care să înțeleagă încărcătura momentului și nici greutatea acelor vorbe, a început bunicul meu să povestească. A început cu amintirea perioadei de dinaintea luării lui pe front, apoi a povestit despre frontul de est, de luptele cu rușii, apoi despre frontul de vest și luptele cu nemții, despre eliberarea Ungariei care era în alianță cu nemții, deci împotriva noastră, despre eliberarea Cehoslovaciei și luptele din Munții Tatra, precum și despre lungul drum de întoarcere acasă, pe jos, din Cehoslovacia.

După primele cinci minute de povestit, cei cărora le-a fost captată întâi atenția au fost elevii mai mari, care au înțeles că omul din fața lor le povestește o istorie trăită și despre evenimente de care ei auziseră doar la lecțiile de istorie; după care s-au liniștit și elevii mai mici, că erau frumoase poveștile și aveau un excelent povestitor în față. Și, astfel, o activitate care era preconizată să dureze maximum două ore, s-a transformat într-o după-amiază a poveștilor, a istoriei trăite pe propria piele și povestită așa, simplu, copiilor. Copiii au uitat parcă unde sunt, au uitat că era sâmbătă după-amiază, că fuseseră obligați să vină la acea activitate și că își doriseră să facă altceva

după terminarea programului de școală. După cinci ore de povești fascinante, dar și adevărate, ascultate uneori cu ochii înlăcrimați de copil, nu își dorea nimeni să se termine. Toți ar fi stat la nesfârșit să-l asculte pe bunicul meu.

Nu știu dacă am conștientizat atunci ce lucruri uimitoare făcuse omul ăsta simplu. Știu doar că am simțit mândria că sunt nepoata lui, că doar el, dintre toți bunicii invitați acolo, a știut și a putut să ne împărtășească o parte din viața lui și, de asemenea, m-am simțit cumva deasupra celorlalți copii pentru că eu aveam un asemenea povestitor acasă, doar al meu, doar pentru mine.

Adevărul este că am crescut cu poveștile astea pe care le ceream povestite și repovestite de fiecare dată. Bunicul meu nu își amintea cu ură sau resentiment despre acea perioadă grea a vieții lui, ci povestea totul cu mulțumire și cu o oarecare mândrie că scăpase teafăr din asta. Ascultându-l cu câtă detașare povestea, îți dădea impresia că nu erau adevărate, că nu fuseseră trăite de el, ci le citise undeva, demult, într-o carte. Probabil nu trecuse niciodată cu adevărat peste trauma provocată de anii de front și, neștiind cum să-și ducă viața mai departe, le încuiase pe toate într-o cutiuță a sufletului său,

scoțându-le la iveală doar când era necesar să afle și alții că războiul nu este un lucru simplu și poate simțea că, împărtășind și altora asemenea lucruri, acestea nu aveau să se mai întâmple niciodată. Eu nu am întâlnit pe nimeni așa de împăcat cu viața, cu atât de multă putere de acceptare, în ciuda faptului că trecuse prin atât de multe greutăți: război, foamete, sărăcie, moartea accidentală a fiului său, pe când acesta avea doar 28 de ani. Nu am întâlnit pe nimeni atât de împăcat cu tot ce-i oferea destinul, gășind în toate explicația: „Așa a vrut Dumnezeu!”.

Și faptul că numele lui era Dragomir Frățilă, deși nimeni nu-i spusese vreodată Dragomir, ci toți îi spuneau Ion, pare ca și cum altcineva, un alter ego, trăise partea aceea de viață. Parcă se produsese o dedublare a ființei lui, Frățilă Dragomir plecase de acasă în război și Ion era cel ce povestea celor ce voiau să asculte despre experiența lui traumatizantă din timpul războiului.

În credința populară, atunci când un copil mic avea o fire bolnăvicioasă sau o anume boală, mama lui îl „vindea” unei alte femei ce putea fi o vecină sau o rudă apropiată. Vânzarea se făcea pe o sumă mică și „mama” ce cumpăra copilul îi schimba acestuia numele, ca boala pe care o avea

să îi piardă urma și să nu-l mai găsească niciodată. Asta s-a întâmplat la începutul vieții bunicului meu și, coincidență sau nu, a fost uitat de boală și de moarte până la vârsta de 84 de ani. De aceea nu îl știa nimeni de Dragomir și nimeni nu-i spunea așa. Dragomir dispăruse cu toate bolile și neputințele lui și se născuse Ion, nume simplu, de referință în lumea satului românesc de atunci.

Poate că ar trebui să reflectăm mai adânc asupra simplității acestor oameni, mai ales în vremurile pe care le trăim, să conștientizăm că fericirea unui om nu stă nici în bani, nici în marca mașinii pe care o conduce sau cât de mare este casa în care stă, nici în felul în care este tratat de partenerul de viață sau de oamenii din jur, ci doar în el însuși și în felul în care poate gestiona provocările vieții, în puterea de a accepta ce nu ține de el sau de voința sa și cât de vertical poate rămâne după ce trece prin ele.

Bunicul meu nu a fost un om important, poate nu a făcut lucruri remarcabile în viața lui, a fost doar unul dintre acei mulți fără de care lucrurile nu s-ar fi întâmplat, un om fără o importanță aparentă, dar ce am fi noi acum dacă ei, cei mulți, nu ar fi existat? A fost un patriot, un iubitor de țară, ce a luptat necondiționat pentru țara și neamul lui, pentru

care bucățița lui de pământ era un lucru sfânt și care m-a învățat că, indiferent ce-ți oferă viața, tu nu ai dreptul să renunți la luptă; că în orice lucru, cât ar fi de rău, trebuie să găsim și o parte de bine, o învățătură, că e de datoria noastră să descoperim acea învățătură. Avea o vorbă care m-a călăuzit toată viața: „Dacă ești om deștept și de la un prost ai ce învăța!”.

Acesta este motivul pentru care am scris aceste rânduri inspirate atât din povestirile lui de front, cât și din povestirile bunicii mele care s-a confruntat cu războiul din viața de zi cu zi.

Mi-aș dori, fără a avea pretenția de a mă erija într-un mare scriitor, ca rândurile din această carte să atingă anumite corzi ale sufletului cititorului de pretutindeni și, mai ales, ale cititorilor tineri, care poate nu au avut oportunitatea de a descoperi povestirile de război ale celor mulți care au luptat pentru țara și poporul acesta, cei mulți fără de care nu am fi ceea ce suntem astăzi.

O PLIMBARE CU POVEȘTI

În roata nesfârșită a timpului, primăvara este anotimpul reînvierii, în care natura se trezește la viață și parcă odată cu ea și noi, oamenii. Vremea se încălzește, soarele mângâie pământul, iarba răsare timidă în întâmpinare, păsările își fac cuib, copacii înfloresc, florile își revarsă frumusețea și albinele le cercetează curioase. Simți parcă nevoia să devii și tu o parte din spectacolul acesta mirific pe care îl oferă natura, să stai întins pe iarba crudă, sub crengile înflorite ale unui copac ce sunt așezate între tine și cer, până nu mai știi unde ești tu și unde e iarba, devenind una cu natura, captând energia pământului prin toți porii.

Într-o asemenea zi, un bunic cu doi nepoți, unul de-a stânga și altul de-a dreapta, au plecat într-o

mică plimbare de descoperire a lumii trezite la viață. Un băiețel de vreo șapte ani, blond, cu ochii ca cerul și o fetiță șatenă de vreo zece, ce îi semăna destul de bine.

— Vreți să vă duc la brândușe? îi întrebă bunicul.

— La brândușe? Unde vine asta? E departe? Că io la școală am învățat că brândușele cresc la munte, la pădure. Ce, avem noi pădure p-aici? sări iscoditoare fata.

— Ha, ha! Nu avem pădure, dar avem o vale! Și nu e departe. Trecem gârla, coborâm în prund, urcăm apoi o muchie și ne lăsăm în vale. Las' că v-arăt io!

— Da' ia mai taci, Ioano, nu te mai da așa deșteaptă! Dacă tataia zice că ne duce la brândușe, atunci ne duce! Nu-i așa, tataie? Că doar mata știi cel mai bine!

— Bine că ești tu deștept!

— E, hai, nu vă certați! îi potoli bunicul. Hai, mergem la brândușe!

După ce au trecut podul ce traversa gârla, au coborât pe prund, drumul continuând pe malul apei. Copiii se distrau alergând broaștele ce stăteau nemișcate la soare, sperându-le și alungându-le în ochiurile de apă măloasă. La un cot al râului, le apăru